

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.6.28>

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ADMINISTRACYJNA I FINANSOWO-PRAWNA JAKO RODZAJE ODPOWIEDZIALNOŚCI PRAWNEJ ZA WYKROCZENIA W SFERZE BUDŻETOWEJ

Vitalii Kozin

aspirant Dniepropetrowskiego Państwowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych (Dniepr, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0003-4397-8570

e-mail: Vitalii_Kozin@ukr.net

Adnotacja. Artykuł poświęcono badaniu zagadnień prawnych rozgraniczenia odpowiedzialności administracyjnej i finansowo-prawnej jako rodzajów odpowiedzialności prawnej za wykroczenia w sferze budżetowej. Należy zauważyć, że zmiany legislacyjne, które miały miejsce na Ukrainie od czasu uzyskania niepodległości, pozwalają mówić o odpowiedzialności finansowej i prawnej jako niezależnej formie odpowiedzialności prawnej. Ponadto dzisiaj instytucja prawa finansowego jest na etapie kształtowania się, dlatego istnieją problemy wymagające opracowania legislacyjnego. W literaturze prawniczej istnieje jednak pogląd, że jej charakter prawny ma charakter administracyjno-prawny, a odpowiedzialność finansowo-prawna jest rodzajem odpowiedzialności administracyjnej. Stwierdza się, że odpowiedzialność finansowo-prawna w sferze budżetowej jest niezależnym rodzajem odpowiedzialności prawnej. Podstawowym kryterium, które świadczy o samodzielności odpowiedzialności finansowo-prawnej, jest samodzielność prawa finansowego oraz specyfika przedmiotu i metody prawnej regulacji prawa finansowego.

Słowa kluczowe: odpowiedzialność administracyjna, odpowiedzialność finansowo-prawna, prawo budżetowe, wykroczenie budżetowe, sfera budżetowa.

ADMINISTRATIVE AND FINANCIAL-LEGAL LIABILITY AS TYPES OF LEGAL LIABILITY FOR OFFENSES IN THE BUDGET SPHERE

Vitalii Kozin

Postgraduate Student

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs (Dnipro, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-4397-8570

e-mail: Vitalii_Kozin@ukr.net

Abstract. The article is devoted to the study of legal issues of differentiation of administrative and financial-legal liability as types of legal liability for offenses in the public sector. It is noted that the legislative changes that have taken place in Ukraine since independence allow us to talk about financial and legal liability as an independent type of legal liability. In addition, the Institute of financial law is currently in its infancy, which means that there are problems that require legislative elaboration. However, in the legal literature, there is a point of view that its legal nature is administrative and legal in nature, and financial and legal liability is a type of administrative liability. It is concluded that financial and legal liability in the public sector is an independent type of legal liability. The main criterion that indicates the independence of financial and legal responsibility is the independence of financial law, as well as the specifics of the subject and method of legal regulation of financial law.

Key words: administrative responsibility, financial and legal responsibility, budget legislation, budget offense, budget sphere.

АДМІНІСТРАТИВНА ТА ФІНАНСОВО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ВИДИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ В БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ

Віталій Козін

аспірант

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (Дніпро, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-4397-8570

e-mail: Vitalii_Kozin@ukr.net

Анотація. Статтю присвячено дослідженню правових питань розмежування адміністративної та фінансово-правової відповідальності як видів юридичної відповідальності за правопорушення в бюджетній сфері. Зазначається, що законодавчі зміни, які відбулися в Україні із часів здобуття незалежності, дають можливість говорити про фінансово-правову відповідальність як самостійний вид юридичної відповідальності. Крім того, інститут фінансового права сьогодні перебуває на стадії становлення, а відтак є проблеми, що вимагають законодавчого

опрацювання. Однак у юридичній літературі побутує думка, що юридична природа фінансово-правової відповідальності має адміністративно-правовий характер, а сама фінансово-правова відповідальність є різновидом адміністративної відповідальності. Зроблено висновок, що фінансово-правова відповідальність у бюджетній сфері є самостійним видом юридичної відповідальності. Основним аргументом, що свідчить про самостійність фінансово-правової відповідальності, є самостійність фінансового права, а також специфіка предмета та методу правового регулювання фінансового права.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, фінансово-правова відповідальність, бюджетне законодавство, бюджетне правопорушення, бюджетна сфера.

Постановка проблеми. Визначення фінансового права як самостійної галузі права зумовлює необхідність обґрунтування самостійної природи фінансово-правової відповідальності. Дослідження цього питання є актуальним, зокрема, для визначення структури інституту фінансово-правової відповідальності, оскільки норми, що закріплюють фінансово-правову відповідальність, спрямовані на врегулювання й охорону певного виду суспільних відносин, які входять до предмета фінансового права.

Фінансово-правова відповідальність є однією з базових категорій фінансового права, що значною мірою визначає місце й роль правового регулювання фінансових відносин у системі вітчизняного права. Розвиток фінансово-правової відповідальності зумовлюється економічними змінами, що мають місце в нашій державі, – змінами форм і методів державного управління, створенням нових державних органів та інституцій, намаганням запровадити дієвий механізм ринкового регулювання з мінімальним, проте необхідним державним впливом.

Законодавчі зміни, що відбулися в Україні із часів здобуття незалежності, дають змогу говорити про фінансово-правову відповідальність як самостійний вид юридичної відповідальності. Варто зазначити, що інститут фінансового права сьогодні перебуває на стадії становлення, а відтак є проблемним, що вимагають законодавчого опрацювання. Однак у юридичній літературі побутує думка, що юридична природа фінансово-правової відповідальності має адміністративно-правовий характер, а сама фінансово-правова відповідальність є різновидом адміністративної відповідальності.

Аналіз публікацій. Дослідженню окремих питань розмежування адміністративної та фінансово-правової відповідальності як видів юридичної відповідальності за правопорушення в бюджетній сфері приділяли увагу вітчизняні й закордонні фахівці в галузях теорії держави і права, адміністративного та фінансового права. Зокрема, ці питання розкриті у працях В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, А.І. Берлача, Л.К. Воронової, О.П. Гетманець, Е.С. Дмитренко, І.Б. Заверухи, А.Й. Іванського, А.М. Касьяненко, О.В. Кузьменко, М.П. Кучерявенка, А.О. Монаєнка, О.А. Музики-Стефанчук, О.П. Орлюк, В.Л. Ортинського, О.І. Остапенка, П.С. Пацурківського, Ю.О. Ровинського, Л.А. Савченко, І.А. Сікорської, О.А. Соколова, А.І. Суббота, С.С. Теленика, В.Д. Чернадчука, Н.Я. Якимчук та інших. Проте відсутність у юридичній науковій думці єдиного погляду на правову природу відповідальності в бюджетній сфері, а також останні законодавчі зміни зумовлюють актуальність зазначеного питання та необхідність ґрунтовного його аналізу.

Мета статті полягає у визначенні правової природи юридичної відповідальності в бюджетній сфері, а також розмежуванні понять адміністративної та фінансово-правової відповідальності за бюджетні правопорушення.

Виклад основного матеріалу. У сучасній теорії права майже не викликає дискусій самостійність фінансового права як галузі права. Так, фінансове право вважається самостійною галуззю права, а основним критерієм для його відмежування називають метод правового регулювання. Фінансове право – це самостійна галузь права, що відокремилася внаслідок спеціалізації законодавства з адміністративного права. Вона не могла відокремитися частково, залишивши інститут відповідальності в адміністративному праві. Адже наявність відповідальності є обов'язковою ознакою методу правового регулювання суспільних відносин і додатковим критерієм самостійності галузі права.

Сучасний етап розвитку науки фінансового права науковці пов'язують із розвитком суспільних відносин, що виникають у процесі формування, розподілу, використання публічних фондів на рівні як держави, так і регіонів, а також їх контролю для виконання державою власних функцій і завдань. У фінансовій діяльності держави та органів місцевого самоврядування постійно виникають нові фінансові відносини, які пов'язані з розвитком сучасного матеріального виробництва, ринкових умов господарювання та міжнародних зв'язків (Гетманець, 2020; Уткіна, 2018).

Як слушно зазначає професор А.Т. Ковальчук, органічне поєднання фінансових ресурсів держави та публічного фінансового капіталу являє собою загальнонаціональні (суспільні) фінансові ресурси, які дедалі більш явно є об'єктом фінансово-правового регулювання. Таким чином, фінансовим правом регулюються фінанси держави й та частина недержавних фінансів, яка запускається в подальший обіг як фінансовий капітал та інвестиційний ресурс, використовується як джерело фінансування загальнонаціональних програм і проектів (Ковальчук, 2017).

У теорії права визначити правову природу інституту відповідальності можна тільки після визначення предмета та методу відповідної галузі права. Надалі вважаємо за доцільне визначити, що є предметом фінансового права, а також особливості його методу. Зазначене дасть змогу відмежувати фінансово-правову відповідальність від адміністративної та визначити правову природу і структуру інституту фінансово-правової відповідальності.

Найперше варто з'ясувати, які суспільні відносини входять у предмет адміністративного права. Так, предметом адміністративного права є суспільні відносини, що виникають у зв'язку зі здійсненням органами державної влади, насамперед виконавчої, наданих їм владних повноважень із підтримання належного функціонування економічної, військової, політичної, соціально-культурної систем країни, а також щодо охорони громадського порядку та громадської безпеки. Загалом можна стверджувати, що до предмета адміністративного права не входять відносини, які виникають у процесі фінансової діяльності держави.

У науковій літературі зазначається, що юридична відповідальність за правопорушення в бюджетній сфері має системний, міжгалузевий характер, що зумовлює доцільність її розгляду за такою схемою: юридична відповідальність загалом (як система) – види юридичної відповідальності (як підсистеми) – підвиди юридичної відповідальності (як елементи системи) – норма, що передбачає юридичну відповідальність (як первинний елемент). Крім того, наголошується на тому, що в теорії права відсутнє єдине розуміння суті юридичної відповідальності. У термінологічно-понятійних словниках юридична відповідальність розглядається як державний примус до виконання конкретних вимог права; правовідносини, у яких кожна зі сторін зобов'язана відповідати за свої вчинки перед іншою стороною, державою та суспільством (Назар, Проць, 2018; Кучерявенко, 2013).

Низка науковців включає до предмета фінансового права суспільні відносини, що виникають у процесі діяльності щодо формування, розподілу, перерозподілу та використання публічних грошових фондів (фінансових ресурсів) з метою реалізації завдань публічного характеру.

Таким чином, на відміну від адміністративного права, предмет фінансового права становлять відмінні групи суспільних відносин, які охороняються переважно нормами фінансового права, а саме фінансово-правовою відповідальністю. Це твердження справедливе також для бюджетних правовідносин.

Своєрідність методу правового регулювання є іншою вагомою ознакою, що свідчить про самостійність фінансового права. Як відомо, до структури методу правового регулювання як один з основних складників включають заходи державного примусу, що застосовуються у випадках порушення встановлених прав і правопорядку. Відповідно, існування методу фінансового права зумовлює наявність самостійної відповідальності та передбачених санкцій.

Незважаючи на наявні суперечки про предмет фінансового права, у науковців не виникає сумнівів щодо його самостійності. У процесі регулювання окремих відносин можливий перетин предмета адміністративного права з предметом фінансового, однак ця ознака свідчить про системність українського права та юридичної відповідальності. До предмета адміністративного права не належать фінансові правовідносини, особливості яких викликає необхідність застосування фінансово-правового методу регулювання. Більшість приписів у таких відносинах виходить від фінансових органів держави, спеціально створених для здійснення фінансової діяльності.

У предметі фінансового права можна виділити окрему групу фінансових правовідносин (податкових, бюджетних, банківських, валютних). У зв'язку із цим оформилися підгалузі податкового та бюджетного права, інститути, що регулюють валютні відносини, відносини між Національним банком України та комерційними банками. Відповідно, до цих сфер фінансових правовідносин, що входять у предмет фінансового права, належать різновиди фінансово-правової відповідальності: податкова, бюджетна, банківська та інші.

Однак у юридичній літературі трапляються й інші думки. Так, деякі вчені вважають бюджетну відповідальність самостійним видом юридичної відповідальності. Вони наголошують на неможливості розглядати бюджетну відповідальність у відриві від фінансово-правової відповідальності насамперед тому, що бюджетне й фінансове право співвідносяться як частина та ціле, як правовий інститут, що збільшився до розмірів підгалузі та включає в себе цей інститут галузі права.

Інші вчені вважають фінансово-правову відповідальність різновидом адміністративної. Однак їхня позиція дуже суперечлива. З одного боку, вони вважають фінансове право самостійною галуззю права, а з іншого – визначають фінансово-правову відповідальність як різновид адміністративної.

Тоді виникає запитання: чому ці норми належать до адміністративних, якщо вони містяться абсолютно в іншій галузі права та в нормативно-правовому акті, який належить до іншої галузі законодавства? Зазвичай прийнято говорити про невеликі за обсягом норми іншої галузевої приналежності в нормативно-правовому акті, що загалом належить до іншої галузі права. Однак законодавчий масив норм про фінансово-правову відповідальність не можна назвати невеликим за обсягом. Для цього досить звернутися до основоположних нормативно-правових актів, які встановлюють фінансово-правову відповідальність. Фінансово-правова відповідальність у бюджетній сфері закріплена, зокрема, у Бюджетному кодексі України. У ньому контролю за дотриманням бюджетного законодавства та відповідальності за порушення бюджетного законодавства присвячено розділ 5.

Суперечливість суджень учених, які визначають адміністративну природу фінансово-правової відповідальності, очевидна. Виходить, що сама норма має фінансово-правовий характер, є частиною фінансового права, а відповідальність за її порушення (яка й передбачена цією нормою) є адміністративною.

Варто зазначити, що на сьогодні в Україні відсутнє законодавче визначення поняття «адміністративна відповідальність». Проте особливих труднощів у правозастосовній діяльності це не викликає, а визначення адміністративної відповідальності, сформульовані науковцями, не містять суттєвих відмінностей. Крім того, у науковій літературі неодноразово висловлювалася думка щодо необхідності нормативного

визначення згаданого поняття, оскільки для того, щоб поняття використовувалося в суспільстві ефективно, запам'ятовувалося людьми, ставало часткою їх правосвідомості, необхідно дати його визначення в законодавчому акті (Ярошенко, 2015).

Перейдемо до дослідження інших ознак, що свідчать про самостійність фінансово-правової відповідальності в бюджетній сфері. Це, зокрема, такі питання, як кодифіковані нормативно-правові акти, підстави відповідальності, природа об'єкта правопорушення, характер санкцій, порядок їх застосування до винних осіб.

Дослідити ознаки, що свідчать про самостійність фінансово-правової відповідальності в бюджетній сфері, необхідно шляхом їх порівняння з аналогічними ознаками адміністративної відповідальності. Використання порівняльно-правового методу дослідження дасть змогу отримати додаткові докази самостійної природи фінансово-правової відповідальності. Так, адміністративна відповідальність передбачена виключно в Кодексі України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП).

Варто наголосити на ще одному протиріччі в судженнях прихильників віднесення фінансово-правової відповідальності в бюджетній сфері до адміністративної. Так, слідує їхній логіці, можна зробити висновок, що за вчинення фінансового правопорушення застосовується захід адміністративної відповідальності, що не передбачений у КУпАП, проте це суперечить принципу законності юридичної відповідальності, оскільки санкції за вчинення правопорушень повинні міститися в тому нормативно-правовому акті, у якому визначене саме правопорушення. Вичерпний перелік заходів адміністративної відповідальності міститься в КУпАП, вони не закріплені в інших нормативно-правових актах.

Досліджуючи місце й сутність бюджетної відповідальності, необхідно з'ясувати природу бюджетних порушень та бюджетних заходів примусу. Так, бюджетним порушенням є вчинене порушення бюджетного законодавства, інших нормативних правових актів, які регулюють бюджетні правовідносини, та договорів, на підставі яких надаються кошти з бюджету, дія чи бездіяльність фінансового органу, головного розпорядника бюджетних коштів, розпорядника бюджетних коштів, одержувача бюджетних коштів, за вчинення якого в Бюджетному кодексі України передбачене застосування бюджетних заходів примусу. Варто зауважити, що перелік осіб, якими можуть бути вчинені бюджетні порушення, є обмеженим і вичерпним.

Бюджетні заходи примусу за вчинення бюджетного порушення застосовуються фінансовими органами та органами Державної казначейської служби України (посадовими особами) на підставі повідомлення органу державного фінансового контролю (Костенко, 2018).

Бюджетні заходи примусу застосовуються на підставі повідомлень органів фінансового контролю на адресу фінансових органів у вигляді обов'язкових до розгляду документів, що містять підстави для застосування бюджетних заходів примусу.

Згідно з нормами Бюджетного кодексу України за порушення бюджетного законодавства до учасників бюджетного процесу можуть застосовуватися такі заходи впливу:

- 1) попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства;
- 2) зупинення операцій із бюджетними коштами;
- 3) призупинення бюджетних асигнувань;
- 4) зменшення бюджетних асигнувань;
- 5) повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету;
- 6) зупинення дії рішення про місцевий бюджет;
- 7) безспірне вилучення коштів із місцевих бюджетів;
- 8) інші заходи впливу, які можуть бути визначені законом про Державний бюджет України (Верховна Рада України, 2010).

Д.С. Шутлів під час дослідження державного примусу у сфері бюджетних відносин пропонує класифікувати бюджетні правопорушення за такими критеріями:

1) залежно від форми вчинення: а) дії (включення недостовірних даних до бюджетних запитів, нецільове використання бюджетних коштів тощо); б) бездіяльність (неподання проекту закону про Державний бюджет у встановлений строк, відсутність інструкції з підготовки бюджетних запитів як одного з документів, відповідно до яких головні розпорядники бюджетних коштів складають бюджетні запити);

2) залежно від стадії бюджетного процесу: а) правопорушення, вчинені під час складання проєктів бюджетів; б) правопорушення, вчинені під час розгляду проєктів та прийняття закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет); в) правопорушення, вчинені під час виконання бюджетів, внесення змін до них; г) правопорушення, вчинені під час підготовки й розгляду звіту про виконання бюджету та прийняття рішення щодо нього;

3) залежно від суб'єкта правопорушення: а) вчинені посадовими особами органів державної влади; б) вчинені посадовими особами органів місцевого самоврядування; в) вчинені головними розпорядниками бюджетних коштів; г) вчинені розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачами бюджетних коштів;

4) залежно від різновиду норм, що порушуються: а) порушення матеріальних норм; б) порушення процесуальних норм;

5) залежно від об'єкта бюджетних правовідносин: а) порушення щодо капітального об'єкта (нецільове використання бюджетних коштів, надання кредитів із бюджету з порушенням вимог Бюджетного кодексу

України тощо); б) порушення щодо координаційного об'єкта (порушення встановленого порядку або термінів подання проекту закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет) на розгляд Верховної Ради України тощо) (Шутлів, 2018).

Заходи фінансово-правової відповідальності за бюджетні порушення подані у ст. 117 Бюджетного кодексу України, тоді як адміністративні стягнення закріплені у ст. 164-12 КУпАП. Унаслідок проведення порівняння цих норм можна помітити, що не всі заходи адміністративної та фінансово-правової відповідальності тотожні. Збігається тільки штраф, і всі судження про те, що штраф існує в адміністративному праві, а отже, фінансові санкції є різновидом адміністративних, позбавлені вагомих підстав. Так, штраф передбачений також у кримінальному праві, проте тоді має виникнути абсурдний висновок: кримінальний штраф є різновидом адміністративного штрафу, або навпаки, адміністративний штраф є різновидом кримінального.

Варто зазначити, що в Кодексі України про адміністративні правопорушення передбачена ст. 164-12 «Порушення бюджетного законодавства», якою встановлено відповідальність за «включення недостовірних даних до бюджетних запитів, що призвело до затвердження необґрунтованих бюджетних призначень або необґрунтованих бюджетних асигнувань; порушення вимог Бюджетного кодексу України під час здійснення попередньої оплати за товари, роботи та послуги за рахунок бюджетних коштів, а також порушення порядку й термінів здійснення такої оплати; здійснення платежів за рахунок бюджетних коштів без реєстрації бюджетних зобов'язань, за відсутності підтвердних документів чи в разі включення до платіжних документів недостовірної інформації, а також безпідставну відмову у проведенні платежу органами, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів; порушення вимог Бюджетного кодексу України під час здійснення витрат державного бюджету (місцевого бюджету) у разі несвоєчасного набрання чинності законом про Державний бюджет України (несвоєчасного прийняття рішення про місцевий бюджет) на відповідний рік» (Верховна Рада Української РСР, 1984).

Однакові назви деяких санкцій, що представлені в різних галузях права, зумовлені системністю юридичної відповідальності (Резворович та ін., 2019). Заходи фінансово-правової відповідальності за порушення бюджетного законодавства сформульовані в Бюджетному кодексі України, а не в Кодексі України про адміністративні правопорушення. За своїми характеристиками вони істотно відрізняються. Поняття адміністративного правопорушення не охоплює поняття бюджетного порушення.

Висновки. Підсумовуючи, варто зазначити, що фінансово-правова відповідальність у бюджетній сфері є самостійним видом юридичної відповідальності. Основним критерієм, що свідчить про самостійність фінансово-правової відповідальності, є самостійність фінансового права, а також специфіка предмета та методу правового регулювання фінансового права.

Додатковими ознаками, які доводять самостійність фінансово-правової відповідальності в бюджетній сфері, є такі риси:

- наявність кодифікованого нормативно-правового акта – Бюджетного кодексу України, що встановлює фінансово-правову відповідальність та є джерелом фінансового права, а також наявність підзаконних нормативно-правових актів, які закріплюють процедурні моменти застосування фінансово-правової відповідальності;

- різні підстави фінансово-правової та адміністративної відповідальності;

- законодавче закріплення поняття бюджетного порушення;

- різний порядок притягнення до фінансово-правової та адміністративної відповідальності.

Фінансове право є самостійною галуззю права, а отже, усі правові інститути, що належать до нього, володіють самостійністю, а також фінансово-правовою відповідальністю. Таким чином, фінансово-правова відповідальність у бюджетній сфері – це самостійний вид юридичної відповідальності, який виник у сфері фінансових відносин та входить у предмет регулювання фінансового права.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України : Закон України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 50–51. Ст. 572.
2. Гетманець О.П. Завдання науки фінансового права в умовах розвитку господарських відносин в Україні. *Форум права*. 2020. № 1(60). С. 6–12.
3. Ковальчук А.Т. Фінансове право: проблеми утвердження та ефективного застосування. *Публічне право*. 2017. № 1. С. 10–17.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 грудня 1984 р. № 8073-X / Верховна Рада Української РСР. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.
5. Костенко О.М. Проблемні питання здійснення моніторингу публічних закупівель Державною аудиторською службою України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 1. С. 119–124.
6. Кучерявенко М.П. Фінансове право : підручник. Харків : Право, 2013. 400 с.
7. Назар Ю.С., Проць І.М. Адміністративна та фінансово-правова відповідальність за порушення бюджетного законодавства : монографія. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 172 с.
8. Фінансово-економічна безпека: теоретико-правові аспекти : навчальний посібник / К.Р. Резворович, О.С. Юнін, О.О. Круглова та ін. Дніпро : Видавець Біла К.О., 2019. 195 с.
9. Уткіна М.С. Методи забезпечення функціонування фінансової системи України. *Європейские перспективы*. 2018. № 1. С. 65–69.

10. Шутлів Д.С. Державний примус у сфері бюджетних відносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 ; Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2018. 18 с.
11. Ярошенко А.С. Адміністративна відповідальність за порушення законодавства в галузі насінництва й розсадництва. *Право і суспільство*. 2015. № 3. С. 120–124.

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2010). Biudzhetni kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 8 lypnia 2010 r. № 2456-VI [Budget Code of Ukraine: Law of Ukraine of July 8, 2010 № 2456-VI]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, no. 50–51, art. 572 [in Ukrainian].
2. Hetmanets, O.P. (2020). Zavrannia nauky finansovoho prava v umovakh rozvytku hospodarskykh vidnosyn v Ukraini [Tasks of the science of financial law in the conditions of development of economic relations in Ukraine]. *Forum prava*, no. 1(60), pp. 6–12 [in Ukrainian].
3. Kovalchuk, A.T. (2017). Finansove pravo: problemy utverdzhennia ta efektyvnoho zastosuvannia [Financial law: problems of approval and effective application]. *Publichne pravo*, no. 1, pp. 10–17 [in Ukrainian].
4. Verkhovna Rada of the Ukrainian SSR (1984). Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia: Zakon Ukrainy vid 7 hrudnia 1984 r. № 8073-X [Code of Ukraine on Administrative Offenses: Law of Ukraine of December 7, 1984 № 8073-X]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy RSR*, no. 51, art. 1122 [in Ukrainian].
5. Kostenko, O.M. (2018). Problemni pytannia zdiisnennia monitoryngu publichnykh zakupivel Derzhavnoi audytorskoii sluzhboi Ukrainy [Problematic issues of public procurement monitoring by the State Audit Service of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, no. 1, pp. 119–124 [in Ukrainian].
6. Kucheriavenko, M.P. (2013). *Finansove pravo: pidruchnyk [Financial law: textbook]*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
7. Nazar, Yu.S., Prots, I.M. (2018). *Administratyvna ta finansovo-pravova vidpovidalnist za porushennia biudzhethnoho zakonodavstva: monohrafiia [Administrative and financial-legal responsibility for violation of budget legislation: monograph]*. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs [in Ukrainian].
8. Rezvorovych, K.R., Yunin, O.S., Kruhlova, O.O. et al. (2019). *Finansovo-ekonomichna bezpeka: teoretyko-pravovi aspekty: navchalnyi posibnyk [Financial and economic security: theoretical and legal aspects: textbook]*. Dnipro: Publisher Bila K.O. [in Ukrainian].
9. Utkina, M.S. (2018). Metody zabezpechennia funktsionuvannia finansovoi systemy Ukrainy [Methods of ensuring the functioning of the financial system of Ukraine]. *Evropeyskie perspektivy*, no. 1, pp. 65–69 [in Ukrainian].
10. Shutliv, D.S. (2018). Derzhavnyi prymus u sferi biudzhethnykh vidnosyn [State coercion in the field of budgetary relations]. *PhD Thesis*. Zaporizhzhia: Zaporizhzhia National University [in Ukrainian].
11. Yaroshenko, A.S. (2015). Administratyvna vidpovidalnist za porushennia zakonodavstva v haluzi nasinnnytstva y rozsadnytstva [Administrative liability for violation of legislation in the field of seed and nursery]. *Pravo i suspilstvo*, no. 3, pp. 120–124 [in Ukrainian].